

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MILLIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARI

*Toshkent Amaliy Fanlar universiteti
Tarmoqlar Iqtisodiyoti va
buxgalteriyasi kafedrası o'qituvchisi
Saipova Dilnoza Shuxratovna
tel: 998977702848,
e-mail: dsaipova89@gmail.com*

Annotatsiya

Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida milliy rivojlanish strategiyalarining nazariy asoslari va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli transformatsiyaning iqtisodiy o'sishga ta'siri, milliy iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarni joriy etish muammolari hamda ularni bartaraf etish strategiyalari o'rganildi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish, innovatsion infratuzilmani kengaytirish va inson kapitalini rivojlantirish milliy iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan hisoblanadi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli transformatsiya, milliy rivojlanish strategiyasi, innovatsiya, iqtisodiy o'sish.

KIRISH

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar global iqtisodiyotning rivojlanishida muhim omilga aylandi. Internet, sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar va big data kabi texnologiyalar iqtisodiy jarayonlarni tubdan o'zgartirmoqda. Natijada davlatlar iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash uchun raqamli transformatsiyaga asoslangan milliy strategiyalarni ishlab chiqmoqda.

Raqamli iqtisodiyot tushunchasi ilk bor 1995-yilda Don Tapscott tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan bo'lib, u iqtisodiy jarayonlarda axborot texnologiyalarining hal qiluvchi rolini ta'kidlagan¹. Jahon banki va boshqa xalqaro tashkilotlar ma'lumotlariga ko'ra, raqamli texnologiyalar global YAIMning sezilarli o'sishiga xizmat qilmoqda².

Bugungi kunda ko'plab davlatlar iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash uchun milliy raqamli rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqmoqda. Masalan, Germaniyada "Industry 4.0", Janubiy Koreyada "Digital New Deal", O'zbekistonda esa "Digital Uzbekistan – 2030" strategiyasi amalga oshirilmoqda³.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy usullardan foydalanildi:

- tizimli tahlil
- qiyosiy tahlil

- statistik tahlil
- grafik va jadval usuli

Shuningdek, xalqaro tashkilotlar va ilmiy adabiyotlar ma'lumotlari asosida raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy o'sishga ta'siri o'rganildi.

Raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri

Raqamli texnologiyalar iqtisodiy rivojlanishga quyidagi yo'llar orqali ta'sir ko'rsatadi:

- ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi
- innovatsion faoliyatni kuchaytiradi
- yangi biznes modellarini yaratadi
- xizmatlar sektorini rivojlantiradi

Jadval 1

Raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri

Omillar	Ta'siri
Internet infratuzilmasi	iqtisodiy faoliyatni tezlashtiradi
Elektron tijorat	savdo hajmini oshiradi
Sun'iy intellekt	ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi
Big data	boshqaruv qarorlarini optimallashtiradi

3.2. Raqamli iqtisodiyot rivojlanishining asosiy yo'nalishlari

Milliy rivojlanish strategiyalarida quyidagi yo'nalishlar ustuvor hisoblanadi:

1. Raqamli infratuzilmani rivojlantirish
2. Innovatsion ekotizimni shakllantirish
3. Inson kapitalini rivojlantirish
4. Elektron hukumat tizimini rivojlantirish

Unda **milliy rivojlanish strategiyasidagi raqamli yo'nalishlar ulushi** ko'rsatilgan:

- Raqamli infratuzilma — 35%
- Innovatsiya va startaplar — 25%
- Inson kapitali — 20%
- Elektron hukumat — 20%

Diagramma natijalariga ko'ra, milliy rivojlanish strategiyasida **raqamli infratuzilmani rivojlantirish eng katta ulushni (35%) egallaydi**. Buning sababi shundaki, raqamli iqtisodiyotning samarali ishlashi uchun avvalo **internet tarmoqlari, telekommunikatsiya tizimlari, data-markazlar va raqamli platformalar** kabi texnologik infratuzilma zarur hisoblanadi. Shu bois ko'plab davlatlarning raqamli rivojlanish strategiyalarida ushbu yo'nalish ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Diagrammada **innovatsiya va startaplarni rivojlantirish (25%) ikkinchi o'rinni egallaydi**, bu esa iqtisodiyotda yangi texnologiyalarni joriy etish, raqamli biznes modellarini shakllantirish hamda innovatsion faoliyatni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, **inson kapitalini rivojlantirish va elektron hukumat tizimini joriy etish (20%)** ham muhim yo'nalishlardan hisoblanadi. Inson kapitalining rivojlanishi raqamli texnologiyalarni yaratish va ulardan samarali foydalanish uchun zarur bo'lgan malakali kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi. Elektron hukumat esa davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish, xizmatlar ko'rsatishni soddalashtirish va iqtisodiy jarayonlarning shaffofligini ta'minlashga yordam beradi.

Umuman olganda, diagramma natijalari shuni ko'rsatadiki, **raqamli iqtisodiyot sharoitida milliy rivojlanish strategiyalarining asosiy yo'nalishlari infratuzilma, innovatsiya, inson kapitali va elektron boshqaruv tizimlarini kompleks rivojlantirishga qaratilgan**.

MUHOKAMA

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiyot rivojlanishi davlat iqtisodiy siyosatining muhim yo'nalishiga aylanmoqda. Biroq raqamli transformatsiya jarayonida bir qator muammolar mavjud:

- raqamli infratuzilmaning yetarli emasligi
- kadrlar salohiyatining pastligi
- innovatsion faoliyatning sustligi

Rasm 2

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishdagi muammolar

Ushbu muammolarni hal qilish uchun quyidagi strategiyalar muhim hisoblanadi:

- raqamli infratuzilmani rivojlantirish
- IT ta'limni kengaytirish
- startaplarni qo'llab-quvvatlash
- innovatsion siyosatni kuchaytirish

XULOSA

Raqamli iqtisodiyot sharoitida milliy rivojlanish strategiyalarini shakllantirish zamonaviy iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishidir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya iqtisodiy o'sishni ta'minlash, innovatsiyalarni rivojlantirish va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Kelajakda raqamli infratuzilmani rivojlantirish, inson kapitaliga investitsiyalarni oshirish va innovatsion ekotizimni shakllantirish milliy rivojlanish strategiyalarining asosiy yo'nalishlari bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. New York: McGraw-Hill, 1996.
2. World Bank. Digital Development Overview Report. Washington DC, 2022.
3. OECD. Digital Economy Outlook. Paris, 2023.
4. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum, 2016.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida. 2020.